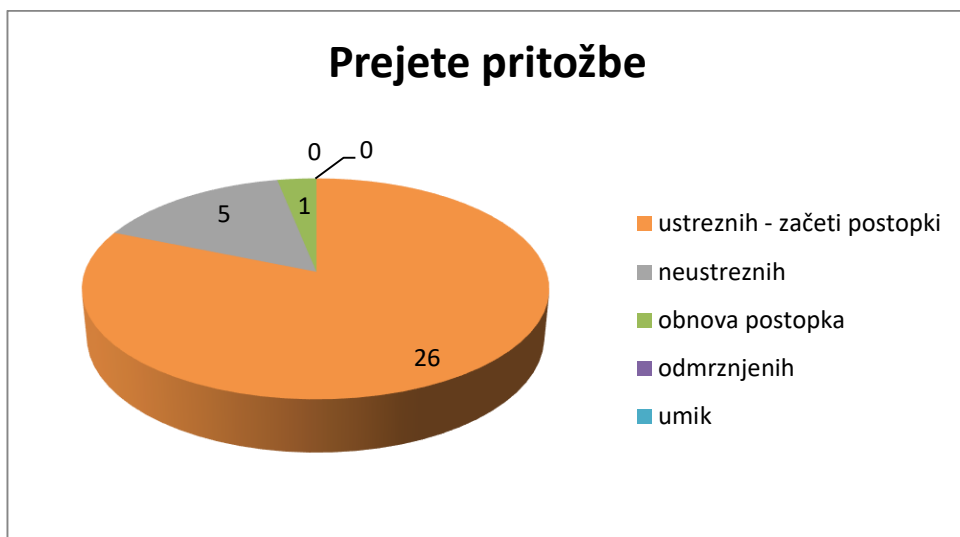

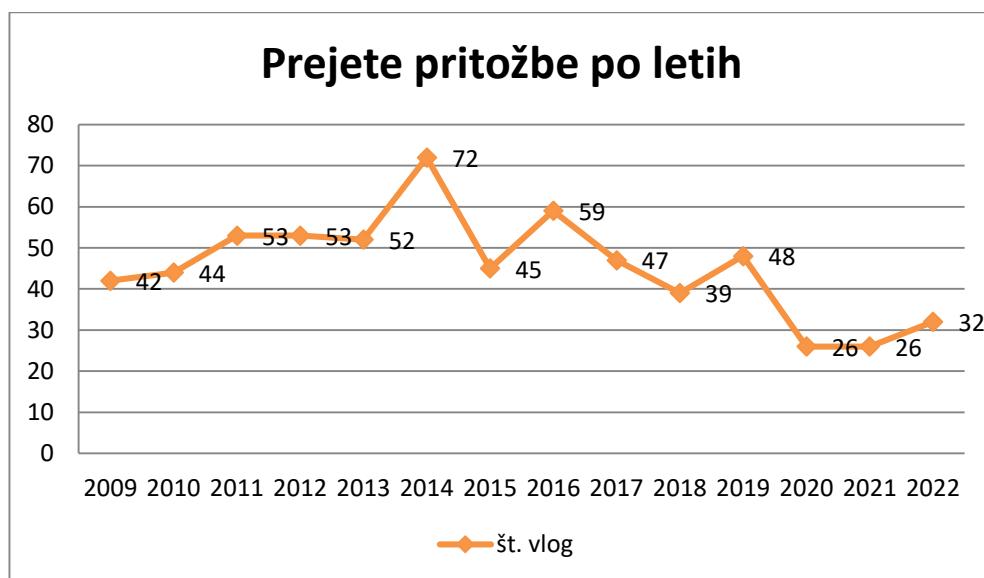
Statistika dela Novinarskega častnega razsodišča DNS in SNS za leto 2022

- Novinarsko častno razsodišče (NČR), skupni organ Sindikata novinarjev Slovenije in Društva novinarjev Slovenije, je v obdobju od 31. decembra 2021 do 31. decembra 2022 prejelo 32 pritožb. Od tega je bilo 26 pritožb ustreznih za začetek postopka, 5 pritožb pritožniki niso ustrezno dopolnili ali pa zamudili rok za pritožbo, zato jih razsodišče ni obravnavalo. Razsodišče je prejelo eno zahtevo za obnovo postopka.**

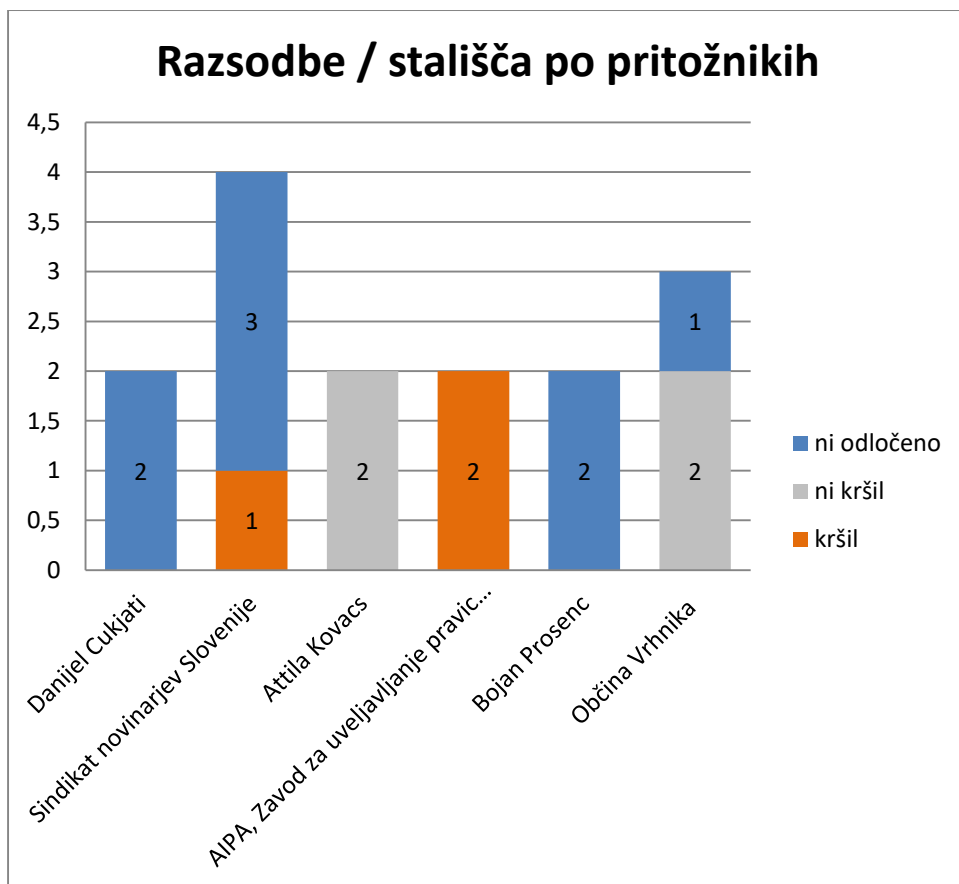

Število prejetih pritožb se je v razmerju do leta 21 povečalo za 8, zmanjšalo se je število neustreznih pritožb iz 8 na 5. Leta 2020 je razsodišče prejelo enako število pritožb kot 2021, torej 26. Leta 2019 je razsodišče prejelo 47 pritožb, leta 2018 39, leta 2017 47 pritožb, leta 2016 pa 59 pritožb, vendar je bilo kar 29 od teh pritožb neustreznih za nadaljevanje postopka, predvsem na račun pritožb Združenja Sazas, ki so bile zavržene. Leta 2015 je razsodišče prejelo 45 pritožb. Izstopajoče povečanje števila ustreznih vlog je povezano z dvema izrednima dogodkoma. Leta 2014 je 12 pritožb vložil upravni odbor Društva novinarjev Slovenije, leta 2016 pa sta 26 pritožb na novinarske prispevke, ki so se vsi nanašali na en dogodek, vložila Združenje SAZAS oziroma Matjaž Zupan.

Povečanje števila pritožb v letu 22 pomeni odmik od trenda padanja števila vloženih pritožb. To kaže na pravilnost predvidevanja, da je bila najverjetnejši razlog za manj pritožb pandemija. Razveseljivo je tudi dejstvo, da se je zmanjšal delež neustreznih pritožb, ki jih je bilo v letu 2022 le 15 odstotkov. Od uvedbe spletnega obrazca za oddajo pritožbe, namreč številni pritožniki navedejo le osnovne podatke in člene kodeksa, ki naj bi bili kršeni, kršitev pa ne obrazložijo. Takšni pritožniki pritožb, kljub pozivom k dopolnitvi, praviloma ne dopolnijo, zato jih razsodišče zavrže. V letu 2020 je bilo takšnih pritožb kar 38 odstotkov, v letu 2021 pa skoraj 31 odstotkov. Razsodišče ne more na podlagi navedbe členov kodeksa, ki naj bi bili po mnenju pritožnika kršeni, samo oblikovati razlogov za domnevne kršitev. Razsodišče ne more hkrati tožiti in soditi. Vlog tožnika ima pritožnik.

- 2. Leto 2022 izstopa po številu pritožnikov, ki so vložili več kot eno pritožbo. Takšnih pritožnikov je 6, kar je največ odkar spremljamo statistiko dela razsodišča. Največ pritožb je vložil Sindikat novinarjev Slovenije in sicer 4. V treh primerih je razsodišče ugotovilo tudi kršitev kodeksa. Tri pritožbe je vložila Občina Vrhnika, njen župan Danijel Cukjati pa še dve dodatni pritožbi. Občina Vrhnika je pritožbe vlagala tudi v letu 2023. Redni pritožnik je tudi Bojan Prosenc. Kolektivna organizacija AIPA je tudi v letu 2022 vložila dve pritožbi. Ocenjujemo, da so razlogi za pogostejše vlaganje več kot ene pritožbe raznovrstni in se razlikujejo od pritožnika do pritožnika. Pritožbe sindikata so povezane z razmerami na RTVS, pritožbe Občine Vrhnika pa s problematičnim odnosom med županom in dopisnico.**

Med pritožbami, ki jih je NČR prejelo v letu 2021, je več kot eno pritožbo vložil en pritožnik in sicer Zavod za uveljavljanje pravic avtorjev, izvajalcev in producentov avdiovizualnih del Slovenije (AIPA).

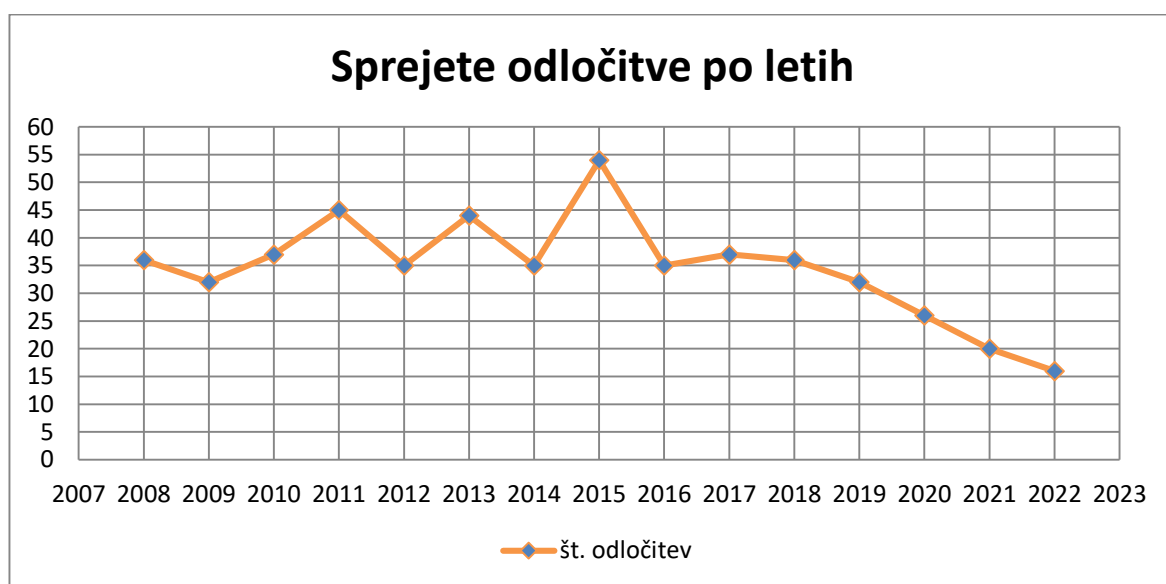
V letu 2020 je več kot eno pritožbo vložil Zoran Stevanovič. Istega leta se je zoper tri različne medije v eni pritožbi pritožila Simona Razpotnik, zanjo Odvetniška družba (OD) Čeferin. Štirje pritožniki so se pritožili na isti prispevek objavljen na portalu zurnal24.si, vendar pritožb niso dopolnili, zato jih je razsodišče zavrglo. Raznolikost pritožnikov, ki so posamezniki, društva, zavodi, zveze, podjetja, občine, agencije, javni zavodi, državne inštitucije in celo novinarji in mediji sami, kaže na to, da mehanizem samoregulacije dobro deluje in da ga uporabljajo najrazličnejši segmenti družbe. Navadno so pritožbe istega pritožnika zoper več medijev vsebinsko povezane, ni pa vedno tako. Čeprav je res, da se pojavljajo določeni pritožniki, ki vlagajo po več pritožb na leto, ali pa isti pritožniki proti določeni medijski hiši vložijo več pritožb, je to bolj izjema kot pravilo. Ta pojav je bilo mogoče opaziti ob izjemnih dogodkih, kot sta bila primer Patria in mariborski primer, ki zelo

izstopata. V letu 2016 pa se je s primerom SAZAS nedvomno potrdil očitek, da je določen posameznik oziroma podjetje želel zlorabiti NČR za sistematičen pritisk na novinarje.

Od tu dalje, statistika zajema v letu 2022 sprejete odločitve razsodišča in ne prejetih pritožb. Razsodišče namreč v tekočem letu sprejema odločitve tudi v primerih, za katere so bile pritožbe oddane v preteklem letu.

3. V letu 2022 je NČR sprejelo 16 odločitev.

Razsodišče za novinarja, ki ni član društva sprejme stališče, v letu 2022 je bilo sprejetih 11 stališč in 5 razsodb. 2021 je bilo sprejetih 15 stališč, kar znaša 75 odstotkov vseh odločitev (20), v letu 2020 je razsodišče sprejelo 26 odločitev, med njimi 20 stališč.

Leta 2018 je razsodišče sprejelo 36 odločitev (25 stališč in 8 razsodb), kar je še primerljivo s preteklimi leti. V letu 2019 je bilo sprejetih 32 odločitev, od tega 27 stališč. V letu 2020 je število padlo, kar je logično tudi zaradi manjšega priliva pritožb in prekinitev v sestajanju razsodišča zaradi epidemije. Ta trend se je v letu 2021 in 2022 nadaljeval.

Očitno je tudi, da razsodišče obravnava precej več pritožb zoper novinarje, ki niso člani novinarskih organizacij. Ocenjujemo, da je v novinarske organizacije včlanjenih okoli 40 odstotkov slovenskih novinarjev.

V letu 2021 se je bistveno spremenilo razmerje med odločitvami, pri katerih je bila ugotovljena kršitev kodeksa in tistimi, kjer kršitve ni bilo. Kršitev je bila ugotovljena v 14. ob 20. razrešenih primerih, kar znaša 70 odstotkov kršitev. **Tudi leta 2022 je bila kršitev ugotovljena v 61 odstotkih primerov**, kar je še vedno precej več kot v preteklih letih, ko je razsodišče v povprečju v polovici primerov ugotovilo kršitev enega ali več členov kodeksa.

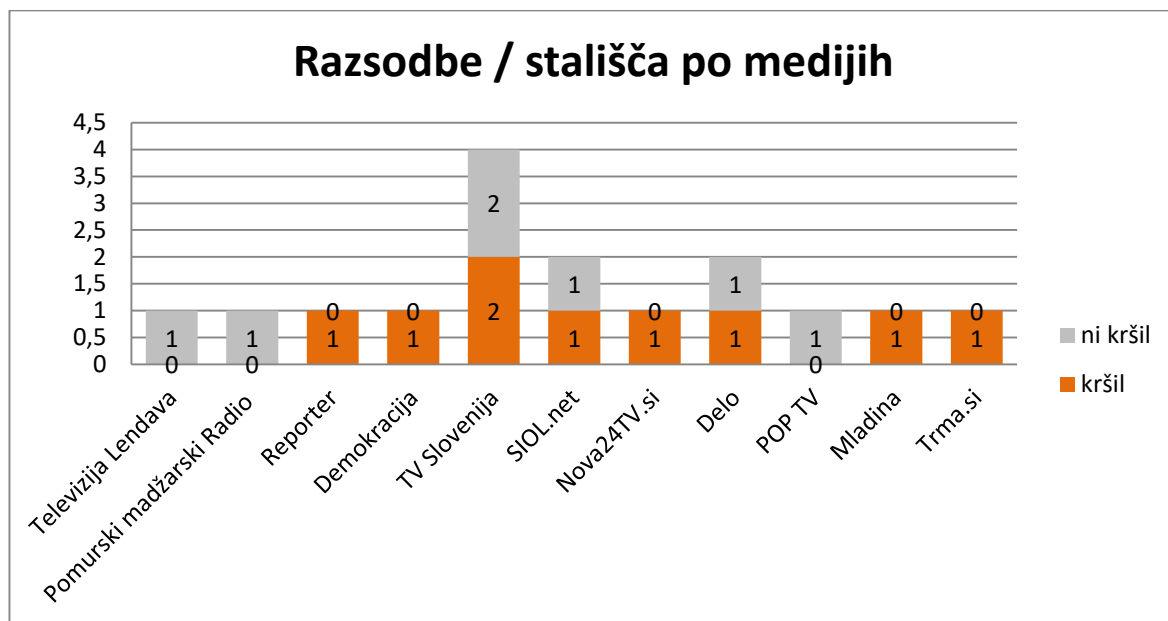

V letu 2021 je torej prišlo do bistvenega odklona glede na povprečje preteklih let, ki je vsaj delno vztrajal tudi v letu 2022. Iz tega lahko zaključimo, da je razsodišče v obeh letih prejelo manj pritožb, so pa te bile v večjem številu utemeljene.

- 4. V letu 2022 je razsodišče največ pritožb razrešilo zoper novinarje TV Slovenija, sledita Delo in Siol.net. Vsi ostali mediji so imeli po en primer. Novinarji TV Slovenija so kodeks kršili 2 krat v štirih primerih, novinarji Dela in Siol.net pa po 1 krat.**

V letu 2021 je razsodišče razrešilo največ pritožb zoper novinarje Dela in Slovenskih novic. Novinarji Dela so kodeks kršili v treh od štirih primerov, Slovenskih novic pa v dveh od treh. Tri primere so imeli tudi novinarji POP TV, v dveh primerih so kršili kodeks, po dva primera pa Reporter in TV Slovenija.

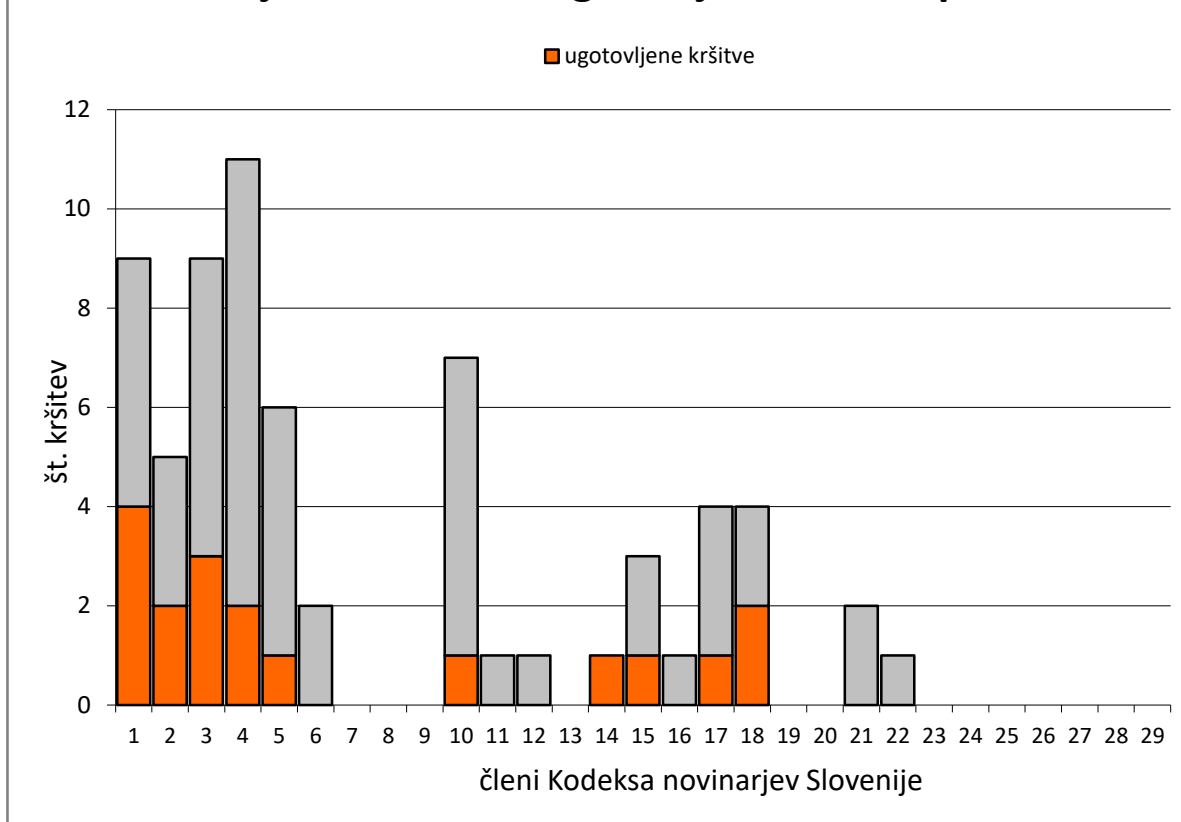
V 2020 je razsodišče razrešilo največ pritožb, povezanih z delom novinarjev Slovenskih novic in portala Siol.net, Slovenske novice so kodeks kršile dvakrat, Siol.net pa trikrat. Po dve kršitvi je razsodišče ugotovilo tudi pri novinarjih Planet TV in nova24tv.si. Ostale pritožbe so se nanašale na novinarje drugih medijev.

Zoper ostale medije je bila vložena po ena pritožba. Iz statistike je razvidno, da NČR dobiva pritožbe proti različnim medijem. V primerih, v katerih je NČR ugotovilo kršitev Kodeksa novinarjev Slovenije, novinar največkrat ni kršil vseh očitanih členov, ampak le nekatere.

5. V razsodbah/stališčih, sprejetih v letu 2022 je bil največkrat očitana 4. člen kodeksa, ki se nanaša na zamolčanje informacij, ključnih za razumevanje teme. Dejstvo, da je pritožnike največkrat zmotila pristranska obravnava teme, odraža v letu 2022 aktualne medijske razmere. Ne glede na število pritožb, pa je bila kršitev 4. člena ugotovljena le dvakrat. Največkrat so novinarji kršili 1. člen, kot tudi 3. in 18. člen. Leta 2021 je bila največkrat očitana kršitev 3. člena kodeksa, kar se razlikuje od let 2020 in 2019, ko je bil to 1. člen Kodeksa novinarjev Slovenije. Kršitve 1., 2., 3., 4., 5., 17. in 18. člena so novinarjem največkrat očitane že več let zapored. Prvi, 3., 17. oziroma 18. člen so največkrat kršeni členi že nekaj let. V letu 2022 so pritožniki novinarjem očitali manjše število različnih členov kodeksa kot v preteklih letih.

Prijave kršitev in ugotovljene kršitve po členih

Novinarjem je bila najpogosteje (11) očitana kršitev 4. člena kodeksa, ki pravi, da novinar *ne sme zamolčati informacij, ključnih za razumevanje obravnavane teme*. NČR je ugotovilo 2 kršitvi 4. člena kodeksa.

Drugo mesto po številu očitanih kršitev (7) si delita **1. in 3. člen**, prvi člen od novinarja zahteva, da *preverja točnost zbranih informacij in se izogiba napakam. Svoje napake — četudi nenamerne — mora priznati in popraviti*. Drugi pa, da *mora novinar pri objavljanju informacij, ki vsebujejo hude obtožbe, pridobiti odziv tistih, ki jih te informacije zadevajo, praviloma v istem prispevku, sicer pa takoj, ko je mogoče. Enako mora storiti tudi, ko povzema hude obtožbe iz drugih medijev ali arhivov. Če novinar odziva ni mogel pridobiti, mora to javnosti pojasniti*. nanaša na *preverjanje točnosti zbranih informacij in izogibanje napakam ter njihovo popravljanje*. Po mnenju razsodišča je bil 1. člen kršen štirikrat, 3. člen je bil kršen trikrat. To sta tudi najpogostejši kršitvi v letu 2022.

V letu 2022 izstopa število (7) očitanih kršitev **10. člena** kodeksa, ki pravi, da *montaža, napovedi, naslovi in podnapisi ne smejo potvarjati vsebine. Primerno mora biti označena tudi simbolna ali arhivska slika*. Ugotovljena je bila ena kršitev. V preteklem letu, pa je bil za primerjavo kršitev 10. člena novinarjem očitani le enkrat.

Sledi mu **5. člen** (6), ki določa, da *mora novinar opozoriti, ko objavlja nepotrjene informacije, govornice ali ugibanja*, ugotovljena je bila ena kršitev.

Po številu očitanih kršitev sledi **2. člen**, ki zahteva da *se mora novinar izogibati nekorektnemu, osebno žaljivemu predstavljanju podatkov in dejstev*. Novinarji so 2. člen kršili dvakrat.

Štirikrat je bila novinarjem očitana kršitev **17. člena**, ki ureja pravico posameznika do zasebnosti in novinarju določa, da se izogiba senzacionalističnemu in neupravičenemu razkrivanju zasebnosti v javnosti. Razsodišče je ugotovilo eno kršitev.

Štirikrat je bila novinarjem očitana tudi kršitev **18. člena**, ki zahteva spoštovanje domneve nedolžnosti. Rzsodišče je potrdilo dve kršitvi.

Enkrat je bil po mnenju rzsodišča kršen **15. člen** kodeksa, ki opredeljuje, da je novinar *dolžan ločiti informacijo od komentarja. Razlika med poročilom o dejstvih in komentarjem mora biti dovolj razvidna, da lahko naslovnik sporočila loči med dejstvi in stališči novinarja*. Kršitev 15. člena je bila novinarjem očitana dvakrat.

Prav tako enkrat je bil kršen tudi **14. člen**, ki zahteva *privolitev snemane oziroma fotografirane osebe. Privolitev je lahko tudi tiha (če oseba ne nasprotuje). Izjemoma sme novinar snemati, fotografirati brez privolitve, kadar utemeljeno meni, da bo na ta način razkril informacije, ki so v interesu javnosti. Razloge za svojo odločitev mora pojasniti v prispevku*.

Med večkrat očitanimi je tudi **6. člen**, ki določa, da *mora novinar, kadar je le mogoče, navesti vir informacije*. Kršen naj bi bil dvakrat. Rzsodišče ni ugotovilo kršitve.

Dvakrat so pritožniki novinarjem očitali tudi kršitev **21. člena**, ki prepoveduje *spodbujanje k nasilju, širjenje sovraštva in nestrpnosti ter druge oblike sovražnega govora so nedopustni. Novinar jih ne sme dopustiti, če pa to ni mogoče, se mora nanje nemudoma odzvati oziroma jih obsoditi*. Kršitev ni bila ugotovljena.

Pripravila: Špela Stare, generalna sekretarka Društva novinarjev Slovenije